

Aanpak: Praktische gezinsondersteuning

De gemeente heeft de vragenlijst betreffende deze aanpak ingevuld en relevante documentatie toegestuurd. Een – beperktere – vragenlijst over deze aanpak is ingevuld door:

- De Bongerd
- Lindenhout
- Opella

Deze netwerkpartners zijn aangedragen door de gemeente. Op basis van de ingevulde vragenlijsten en de aangeleverde informatie gezamenlijk heeft STJ de beoordeling gemaakt.

Beschrijving

Praktische gezinsondersteuning (PGO) wordt ingezet vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), bij kinderen die opgroeien in een gezin met opvoed- en opgroei problemen die vaak gepaard gaan met andere problemen in het gezin. Volgens de gemeente is het een praktisch gezinsondersteunend en begeleidingstraject, dat laagdrempelig is en outreachend werkt.

De nadruk van de aanpak ligt op het versterken van de ouders in hun opvoedingsvaardigheden. Het gezin krijgt een gezinsmanager toegewezen die hen helpt met de opvoeding en met het aanpakken van de meest actuele problemen. Deze gezinsmanager vervult in de praktijk drie rollen, die van casemanager, operationeel hulpverlener en zorgcoördinator.

De gezinsmanagers worden geleverd door een vaste partner van het CJG in Ede, een organisatie voor maatschappelijke dienstverlening.

PGO kent twee varianten (PGO en PGO+). PGO+ richt zich met name op ondersteuning van allochtone gezinnen. Inhoudelijk is de aanpak hetzelfde, maar bij PGO+ wordt door de gezinsmanagers gebruik gemaakt van expertise van een stichting voor interculturele participatie en integratie.

In Ede krijgen momenteel zo'n 20 gezinnen hulp en ondersteuning vanuit de aanpak PGO.

Bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerkend Toezicht Jeugd heeft 'Praktische gezinsondersteuning' getoetst aan de hand van vijf thema's voor verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met een geringe sociale redzaamheid. De vijf thema's zijn:

- **Toeleiding:** gezinnen zijn in beeld en worden bereikt met de aanpak
- **Gezin centraal:** de aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal
- **De aanpak:** de aanpak is planmatig, samenhangend en vasthoudend en de regisseur is toegerust
- **Samenwerking:** er moet goede samenwerking zijn tussen de instanties die bij een gezin betrokken zijn
- **Continu:** indien nodig moeten zorg en ondersteuning langdurig kunnen worden ingezet, in wisselende aard en intensiteit

Deze thema's zijn verder uitgewerkt in criteria en bijbehorende indicatoren. De onderstaande tabel bevat de bevindingen van STJ per indicator uit het toetsingskader, waarmee STJ beoordeelt of op beleidsniveau de zorg en ondersteuning aan gezinnen met geringe sociale redzaamheid op toereikende wijze is vormgegeven. Per indicator wordt aangegeven of de zorg en ondersteuning vanuit de aanpak daaraan voldoet (✓) dan wel of er een verbeterpunt is (X).

Toeleiding		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
GGSR zijn in beeld	Alle netwerkpartners hanteren dezelfde omschrijving van GGSR	✓ Er zijn inhoudelijke overeenkomsten in de omschrijving van de doelgroep. De focus ligt op risicogezinnen met een multiproblematiek (ook worden specifiek allochtone gezinnen genoemd), waar opvoedondersteuning nodig is om te voorkomen dat de jongeren ontsporen.
	De gemeente heeft zicht op de populatie GGSR	✓ De gemeente schat in dat er 120 gezinnen zijn die voor de aanpak in aanmerking komen. Het is bekend in welke wijken deze gezinnen zich met name bevinden.
De aanpak bereikt alle gezinnen waarvoor dit nodig is	De netwerkpartners weten waar gezinnen voor de aanpak kunnen worden aangemeld	X Het is niet duidelijk waar de gezinnen voor deze aanpak aangemeld moeten worden, behalve de aanmelding via de basisschool. Daarnaast worden nog andere organisaties als aanmeldpunt genoemd, die niet met elkaar overeenkomen.
	Netwerkpartners en alle relevante partijen melden GGSR aan voor de aanpak	✓ De ondervraagden geven aan dat de aanmeldingen vooral komen via maatschappelijk werk, de GGD, het onderwijs of het CJG.

Gezin centraal		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal	Binnen de aanpak wordt de eigen kracht van het gezin ondersteund en benut	✓ De gezinsmanager gaat zoveel mogelijk naast het gezin staan om de eigen kracht van het gezin te bevorderen, zodat het gezin zo snel mogelijk weer op eigen benen kan staan.
	Binnen de aanpak wordt het sociale netwerk van het gezin benut	X Er is geen rol voor het sociale netwerk binnen de aanpak PGO(+).
	Binnen de aanpak is de behoefte van het gezin uitgangspunt bij het bepalen wat nodig is	X Bij de screening wordt gekeken naar de behoefte van het gezin. Niet duidelijk is hoe daar verder mee wordt omgegaan.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Planmatig	De gemeente heeft beleid voor de groep GGSR De gemeente zorgt voor een gezamenlijke visie op de aanpak voor GGSR De netwerkpartners hebben gezamenlijke doelen geformuleerd ten aanzien van de aanpak van GGSR	<p>✓ De gemeente heeft afspraken gemaakt met verschillende netwerkpartners over praktische gezinsondersteuning (PGO), gezinsmanagement, intensieve gezinsondersteuning, sociale teams en samenwerking met verschillende partijen. De notitie 'Programmatische aanpak risicojeugd' (z.d.) werkt het beleid en de visie van de gemeente meer omvattend uit. Hierin is bijvoorbeeld opgenomen dat 'de gemeente Ede wil dat alle kinderen/jongeren in haar gemeente onder gunstige voorwaarden kunnen opgroeien en ontwikkelen. Ze hebben recht op bescherming en een goede opvoeding. Ze moeten perspectief hebben op een goede toekomst met een actieve participatie in de maatschappij. Voor die (risico)jongeren waar dit perspectief onzeker wordt als gevolg van interne en externe risicofactoren die een goede ontwikkeling in de weg staan, wil de gemeente de instrumenten die haar ter beschikking staan maximaal inzetten om de risicofactoren te reduceren of weg te nemen.' Het projectplan PGO bevat een beleidskader, waarin een analyse is gemaakt van de problematiek. Dit beleidskader gaat verder in op het doel en de beoogde resultaten. Uit de probleemanalyse blijkt dat Ede met name wil inzetten op allochtone gezinnen.</p> <p>✓ Gemeenschappelijke doelen in de aanpak zijn het verminderen van overlast en het voorkómen van het ontsporen van (allochtone) jongeren.</p>
	De resultaten van de aanpak worden bijgehouden De netwerkpartners evalueren de resultaten van de aanpak De gemeente evalueert de resultaten van de aanpak Op basis van de evaluatie wordt het beleid gecontinueerd dan wel bijgesteld	<p>✓ Uit de volgende documenten blijkt dat er zowel op beleids- als op casusniveau wordt geëvalueerd dan wel gemonitord, door zowel de gemeente als de netwerkpartners: 'Monitor PGO+, tweede tussenrapportage project PGO voor allochtone gezinnen', 'tabel met resultaten PGO en succesfactoren, oktober 2011', maar ook het eerder genoemde projectplan PGO getuigt hiervan. Dit sluit aan bij de antwoorden van de gemeente en netwerkpartners.</p> <p>✓ Op basis van de evaluatie worden gesprekken gevoerd met de netwerkpartners, waarbij de afspraken en/of de doelen worden bijgesteld.</p>
Een toegeruste regisseur	In de aanpak is er één centrale persoon voor het gezin die de intensieve zorg en ondersteuning aan het gezin op elkaar afstemt (de regisseur)	✓ Binnen PGO(+) is een gezinsmanager die de rol van casemanager, zorgcoördinator en hulpverlener heeft.
	De doorzettingsmacht voor de regisseur is geregeld	✗ Volgens de gemeente en twee van de drie netwerkpartners is de doorzettingsmacht voor de regisseur niet geregeld. In de aangeleverde documenten is evenmin terug te vinden dat de doorzettingsmacht is geregeld.
	De regisseur is voldoende toegerust om zijn functie uit te oefenen	<p>✓ De netwerkpartners geven aan dat er voor de gezinsmanager selectie-eisen zijn. Uit de toegestuurd documenten blijkt verder dat supervisie, scholing en borging van kennis van de gezinsmanagers zijn georganiseerd.</p> <p>LET OP: Er zijn geen afspraken gemaakt over de maximale caseload van de regisseur.</p>

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Aanpak		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Samenhangend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat de netwerkpartners werken met en gezamenlijk plan per gezin	✓ Gemeente en netwerkpartners geven allen aan dat er sprake is van één plan per gezin. Twee netwerkpartners geven aan dat dit plan leidend is voor het handelen. LET OP: De gemeente stelt echter dat het niet is geregeld dat de betrokken netwerkpartners de doelen van het gezinsplan leidend laten zijn voor hun handelen.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat deze betrekking heeft op de problemen van alle gezinsleden en op alle leefgebieden	✓ In de aanpak PGO(+) krijgt het hele gezin op alle leefgebieden aandacht en alle kinderen uit het gezin worden betrokken in de aanpak (niet alleen de aangemelde).
Vasthoudend	Uitgangspunt bij de aanpak is dat outreachend wordt gewerkt	✓ Gemeente en netwerkpartners geven aan dat er outreachend gewerkt wordt. In de 'Monitor PGO+' wordt outreachend werken als één van de onderscheidende kenmerken van de PGO+-aanpak genoemd. Gezinsmanagers gaan bijvoorbeeld met gezinnen mee naar voorzieningen als dit nodig is.
	Uitgangspunt bij de aanpak is dat het gezin niet wordt losgelaten	✗ De gemeente stelt dat er geen afspraken zijn gemaakt over het afsluiten van de aanpak. De netwerkpartners hebben een andere mening hierover, zij vinden dat dit wél het geval is. Onderling geven zij verschillen hierin aan, waarbij moet worden opgemerkt dat een van hen het gezin loslaat als het gezin niet meer wil meewerken. Dit kan een risico zijn omdat GGSR gezinnen zorgmijnd kunnen zijn. Over het omgaan met dwang- en drangmaatregelen zijn de gemeente en twee van de drie netwerkpartners het met elkaar eens: er worden geen dwang- en drangmaatregelen toegepast. Maar één van de netwerkpartners noemt de mogelijkheid om in overleg met de gemeente te korten op een uitkering, of te dreigen met het opzeggen van het huurcontract, of in overleg met BJZ te dreigen met een uithuisplaatsing.

Samenwerking		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Coördinatie	De gemeente voert regie op de aanpak voor GGSR	✓ De gemeente voert de regie, financiert en monitort de aanpak.
	Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld	✓ De opschalingsprocedure loopt via de procescoördinator CJG/Veiligheidshuis en (indien nodig) naar de wethouder. LET OP: Niet alle netwerkpartners zijn op de hoogte van de opschalingsprocedure.
Benodigde partijen werken mee aan de aanpak	Alle partijen die relevant zijn, zijn verbonden aan de aanpak	✗ De antwoorden van zowel de gemeente als de netwerkpartners zijn verschillend. Eén van de netwerkpartners noemt één (thuiszorg)organisatie. Een andere netwerkpartner noemt daarentegen 18 partijen. De gemeente noemt vijf van deze partijen: maatschappelijk werk, BJZ, politie, onderwijs en CJG. De gemeente noemt daarnaast ook thuiszorg.
	Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de aanpak	✗ Er zijn geen samenwerkingsafspraken vastgelegd in een convenant of overeenkomst. De gemeente heeft met een beperkt aantal partijen gerichte afspraken gemaakt.
	De netwerkpartners geven hun medewerkers de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de intensieve zorg en ondersteuning voor de gezinnen	✗ Volgens de gemeente hebben de medewerkers van de netwerkpartners geen bevoegdheden om besluiten te nemen, maar deze bevoegdheden worden op dit moment (2013) opnieuw besproken.

Vervolg bevindingen toezichtonderzoek

Samenwerking		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
Toereikende informatie	Netwerkpartners hebben afspraken gemaakt over het actief delen van informatie	<p>✓ Alle netwerkpartners geven aan dat er afspraken zijn gemaakt over het delen van informatie en dat er zich hierbij in de praktijk ook geen problemen voordoen.</p> <p>LET OP: De gemeente geeft echter wél aan dat er structurele problemen zijn bij het delen van informatie.</p>

Continu		
Criteria	Indicatoren	Bevindingen
De duur van de aanpak is toereikend	De afspraak is dat de intensieve zorg en ondersteuning doorlopen totdat de problemen zijn opgelost of beheersbaar zijn	<p>✓ De aanpak duurt een jaar en kan zo nodig worden verlengd. Volgens de gemeente is dit meestal niet nodig.</p>
De aanpak is flexibel	Netwerkpartners zorgen voor beschikbaarheid van zorg en ondersteuning voor de gezinnen binnen de aanpak	<p>✗ Volgens de gemeente en één netwerkpartner zijn er geen afspraken gemaakt over beschikbaarheid van zorg en ondersteuning. De twee andere netwerkpartners geven aan dat deze afspraken er wel zijn, waarbij wordt aangegeven dat er voor PGO geen wachtlijsten zijn en dat er zonder indicatie wordt gewerkt.</p>
De aanpak krijgt indien nodig een vervolg	Netwerkpartners hebben de afspraak gemaakt dat de intensieve zorg en ondersteuning indien nodig een vervolg kunnen krijgen	<p>✓ Er zijn afspraken over de nazorg gemaakt, deze wordt per casus geregeld.</p> <p>LET OP: Eén netwerkpartner liet weten dat er hierover geen afspraken zijn, maar dat deze wel gewenst zijn.</p>